

Boverkets föreskrifter om byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga;

Utkom från trycket
den 20 november 2024

beslutade den 19 november 2024.

Boverket föreskriver¹ följande med stöd av 10 kap. 1 § 3, 3 § 9, 8 § och 24 § 1 plan- och byggförordningen (2011:338).

1 kap. Övergripande bestämmelser

Författningens innehåll

1 § Denna författning innehåller föreskrifter till

1. utformningskrav avseende byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga enligt 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900),

2. utformningskrav avseende byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga enligt 3 kap. 4 § plan- och byggförordningen (2011:338),

3. tekniska egenskapskrav avseende byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga enligt 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen, och

4. tekniska egenskapskrav avseende byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga enligt 3 kap. 18 § plan- och byggförordningen.

Författningen innehåller också föreskrifter om anpassning av utformningskraven och de tekniska egenskapskraven vid ändring av byggnader enligt till 8 kap. 7 § plan- och bygglagen och 3 kap. 23 § plan- och byggförordningen samt om kontroll enligt 10 kap. 5 § plan- och bygglagen.

Föreskrifternas tillämpningsområde

2 § Föreskrifterna i 1 kap. gäller vid uppförande av nya byggnader och ändring av byggnader för den ändrade delen.

Föreskrifterna i 2 och 3 kap. gäller vid uppförande av nya byggnader.

Föreskrifterna i 4 kap. gäller vid ändring av byggnader.

Mindre avvikelser från föreskrifterna i denna författning

3 § Mindre avvikelser får göras från föreskrifterna i denna författning i enskilda fall om

1. det finns särskilda skäl,
2. byggnaden ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande, och

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (kodifiering).

3. det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt.
Om mindre avvikelser enligt första stycket tillämpas ska skälen för detta dokumenteras i samband med den projektering som regleras i 9 §.

Definitioner

4 § Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).

5 § I denna författning avses med

boendeenhet: del av en bostad som är upplåten för enskilt bruk i bostäder där vissa bostadsfunktioner delas,

bostadsfunktioner: funktionerna sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring, enligt 3 kap. 1 och 17 §§ plan- och byggförordningen (2011:338),

kommunikationsutrymme: ett utrymme i byggnad som huvudsakligen används till förflyttning,

publik lokal: en lokal dit allmänheten har tillträde,

tillgänglig och användbar: tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, och

tillgänglighet och användbarhet: tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

6 § Då det i denna författning anges att byggnader, delar av byggnader, fast inredning eller utrustning ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga är följande mått dimensionerande

1. planmättet för rullstol 0,70 x 1,30 meter,
2. vändmättet av en cirkel med diametern 1,50 meter, och
3. öppningsmättet för fri passage minst 0,80 meter.

I enskilda bostäder är dock följande mått dimensionerande

1. planmättet för rullstol 0,70 x 1,20 meter,
2. vändmättet av en cirkel med diametern 1,30 meter, och
3. öppningsmättet för fri passage minst 0,76 meter.

7 § Med byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper avses i denna författning produkter som tillverkats för att permanent ingå i byggnadsverk och som antingen

1. är CE-märkta,
2. är typgodkända eller tillverkningskontrollerade enligt bestämmelserna i 8 kap. 22–23 §§ plan- och bygglagen (2010:900),
3. har certifierats av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten i fråga enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, eller
4. har tillverkats i en fabrik vars tillverkning och produktionskontroll och utfallet därav för byggprodukten fortlöpande övervakas, bedöms och godkänns av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten i fråga enligt förordningen (EG) nr 765/2008.

Såsom bedömning i enlighet med alternativ 3 eller 4 godtas även en bedömning utfärdad av ett organ inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Turkiet om organet på annat sätt än genom ackreditering för uppgiften enligt

förordningen (EG) nr 765/2008, erbjuder motsvarande garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier om oberoende.

Byggprodukter och material

8 § Byggprodukter och material ska ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som har betydelse för byggnadens förmåga att uppfylla kraven i denna författning.

Byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper ska anses ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som de är förhandsbedömda.

Egenskaper hos andra byggprodukter än byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper ska provas eller bedömas genom annan vedertagen metod. Inom Europeiska unionen vedertagen metod ska användas där sådan finns.

Projektering och utförande

9 § Byggnader ska projekteras

1. på ett fackmässigt sätt,
2. så att arbetet kan utföras på ett sådant sätt att kraven i denna författning uppfylls, och

3. så att förutsatt underhåll kan ske.

Projekteringen ska dokumenteras.

Första och andra styckena gäller inte om det är obehövt.

Vid ändring av en byggnad får erfarenheter från den befintliga byggnaden användas.

10 § Byggnader ska utföras

1. på ett fackmässigt sätt, och
2. enligt gällande handlingar.

Särskilt om ändring av byggnad

11 § Vid ändring av en byggnad ska det klarläggas om

1. byggnaden har sådana brister avseende kraven på tillgänglighet och användbarhet som kan åtgärdas inom ramen för den planerade åtgärden,
2. den planerade åtgärden kan medföra en försämring av egenskaperna i fråga om tillgängligheten och användbarheten i den befintliga byggnaden, och
3. ändringen kommer att medföra en negativ påverkan på byggnadens kulturvärden och hur en sådan negativ påverkan kan undvikas.

Kontroll

12 § Kontroll av att kraven på byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga uppfylls ska göras

1. under projektering och utförande enligt 13–15 §§,
2. i den färdiga byggnaden enligt 16 §, eller
3. med en kombination av punkt 1 och 2.

Kontroll ska utföras fackmässigt.

Resultatet av kontrollen ska dokumenteras.

13 § Vid kontroll under projektering ska det kontrolleras att dimensionerande förutsättningar, projekteringsmetoder, provningsmetoder och beräkningar är relevanta och redovisade i handlingarna.

14 § Vid kontroll under utförande ska det kontrolleras att arbetet utförs enligt gällande handlingar.

15 § Byggprodukter och material ska kontrolleras när de tas emot på byggarbetsplatsen. Kontroll ska göras av att byggprodukter och material har förutsatta egenskaper.

För byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper kan kontrollen inskränkas till identifiering, kontroll av märkning och granskning av dokumentationen av de förhandsbedömda egenskaperna.

16 § Vid kontroll i den färdiga byggnaden ska kontroll göras genom provning, mätning eller besiktning.

2 kap. Utformningskrav vid uppförande av nya byggnader

Entréer till byggnader

1 § Huvudentréer till en byggnad ska vara placerade och utformade så att de är tillgängliga och användbara. Kravet gäller även andra entréer, om det är nödvändigt för att uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet enligt Boverkets föreskrifter (2024:13) om krav på tomter m.m.

För en- och tvåbostadshus räcker det att det går att ordna tillgängliga och användbara ramper till entréer som ska vara tillgängliga. Ramperna ska kunna placeras på byggnadens tomt.

Kommunikationsutrymmen

2 § Kommunikationsutrymmen ska vara tillgängliga och användbara. Utformning och disposition ska bestämmas med hänsyn till utrymmets avsedda användning. Breddmått i kommunikationsutrymme ska dessutom bestämmas utifrån utformningen och längden av utrymmet.

Kommunikationsutrymmen som har nivåskillnader ska förutom trappa även ha ramp eller hiss. Om nivåskillnaden är större än 1 meter ska det finnas en hiss.

3 § Vid en dörr som ska vara tillgänglig och användbar ska det finnas tillräcklig plats för att kunna öppna och stänga dörren från en rullstol.

4 § En ramp, som är till för att uppfylla kraven enligt 1 § och 2 § andra stycket, ska luta högst 1:12. Ett vilplan ska vara utformat med hänsyn till användningen. Längden på vilplanet ska minst medge plats för en rullstol som manövreras av hjälpare.

5 § En hiss, som är till för att uppfylla kravet på att byggnader ska vara tillgängliga och användbara, ska minst rymma en person som använder rullstol och en hjälpare. Hissen ska ha ett fritt utrymme med en kortsida på minst 1 100 mm.

I en byggnad som har fler än tio plan ska byggnadens användare ha tillgång till mer än en personhiss.

Publika lokaler

6 § En samlingslokal i en publik lokal får utformas och dimensioneras utan att alla publikplatser är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga.

7 § Om det finns toaletterum för allmänheten i en publik lokal, ska minst ett vara tillgängligt och användbart. Plats ska finnas för att vända med en rullstol, och för förflyttning i sidled mellan en toalettstol och en rullstol på båda sidor.

Bostäder

8 § I utrymmet för matlagning i en bostad ska det finnas plats för fast inredning och utrustning enligt 3 kap. 8 §.

9 § Minst ett rum för personhygien i en bostad ska vara tillgängligt och användbart för en person med nedsatt rörelseförmåga. I detta rum ska det finnas plats för fast inredning och utrustning enligt 3 kap. 9 §.

10 § I en bostad ska det gå att ordna fritt utrymme för hjälp, längs båda långsidorna samt vid fotändan av minst en säng i minst ett utrymme för sömn och vila.

För bostäder med delade bostadsfunktioner enligt Boverkets föreskrifter (2024:11) om bostäders lämplighet för sitt ändamål gäller kravet i första stycket i varje boendeenhet.

Första och andra styckena gäller inte för studentbostäder.

11 § För en takterrass i en bostad räcker det att det går att ordna en tillgänglig och användbar ramp, om terrassen kompletterar en tillgänglig och användbar samt väl placerad balkong eller uteplats.

12 § I en bostad som har flera plan ska minst entréplanet vara tillgängligt och användbart. Om enbart entréplanet är tillgängligt och användbart ska det på entréplanet finnas tillgång till samtliga bostadsfunktioner. Om de fullvärdiga bostadsfunktionerna finns på andra plan får bostadsfunktionerna på entréplanet ha begränsad dimensionering.

3 kap. Tekniska egenskapskrav vid uppförande av nya byggnader

Entréer till byggnader

1 § Huvudentréer ska vara projekterade och utförda så att de är tillgängliga och användbara. Kravet gäller även andra entréer om det är nödvändigt för att uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet enligt Boverkets föreskrifter (2024:13) om krav på tomter m.m.

Tillgängliga och användbara entréer ska vara tydligt uppfattbara.

Kommunikationsutrymmen

2 § Kommunikationsutrymmen ska vara projekterade och utförda så att de är tillgängliga och användbara.

Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden.

Belysningen ska vara projekterad och utförd så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig.

Transport med sjukbår ska kunna ske från varje bostad. För bostäder med delade bostadsfunktioner enligt Boverkets föreskrifter (2024:11) om bostäders lämplighet för sitt ändamål gäller kravet från varje boendeenhet.

3 § Dörrar som ska vara tillgängliga och användbara ska vara projekterade och utförda så att de kan användas av

1. personer med nedsatt rörelseförmåga, och
2. personer med nedsatt orienteringsförmåga.

4 § Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.

5 § Hissar, som är till för att uppfylla kravet på att byggnader ska vara tillgängliga och användbara, ska vara projekterade och utförda så att de kan användas av

1. personer med nedsatt rörelseförmåga, och
2. personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Transport med sjukbår ska kunna ske i hiss, i ett bostadshus som har fler än fyra plan.

Publika lokaler

6 § I en publik lokal, där ljudmiljön är väsentlig för att personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna ta del av betydelsefull information, ska ljudmiljön vara projekterad och utförd för god hörbarhet, god taluppfattbarhet och god orienterbarhet.

I samlings-salar och receptioner ska system för ljudöverföring till hörhjälpmedel finnas så att tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt hörsel kan uppnås.

7 § Ett tillgängligt och användbart toaletterum för allmänheten i en publik lokal ska ha fast inredning och utrustning som är projekterad och utförd så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda rummet.

Bostäder

8 § I ett utrymme för matlagning i en bostad ska den fasta inredningen och utrustningen vara projekterad och utförd så att funktionen kan göras tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga.

9 § I det tillgängliga och användbara rummet för personhygien i en bostad ska den fasta inredningen och utrustningen vara projekterad och utförd så att funktionen kan göras tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga.

4 kap. Krav vid ändring av byggnader

Anpassning vid ändring av byggnader

1 § Vid ändring av byggnad ska den ändrade delen uppfylla kraven i 2 och 3 kap. Kraven får dock anpassas om

1. det krävs för att uppfylla kravet på varsamhet,
2. det krävs för att följa förbudet mot förvanskning,
3. det är uppenbart oskäligt att uppfylla kravet med hänsyn till ändringens omfattning,
4. byggnadens tillgänglighet och användbarhet bara blir försumbart bättre om kravet uppfylls,
5. kostnaden är oskäligt hög i förhållande till den förväntade nyttan,
6. det finns betydande tekniska skäl, eller
7. det krävs för att byggnaden ska få godtagbara egenskaper avseende hälsa och säkerhet eller avseende tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga eller för att tillvarata byggnadens kulturvärden.

2 § Försämring av tillgängligheten och användbarheten får endast ske om

1. byggnaden även efter ändringen uppfyller kraven i 2 och 3 kap.,
2. det krävs för att byggnaden ska få godtagbara egenskaper avseende hälsa och säkerhet eller avseende tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga eller för att tillvarata byggnadens kulturvärden, eller
3. försämringen kan anses vara försumbar.

Ändrad användning

3 § Vid ändrad användning ska ändringens omfattning bedömas utifrån om den nya användningen ställer högre krav på tillgänglighet och användbarhet i byggnaden jämfört med den tidigare användningen.

Utformningskrav

4 § En tillbyggnad i entréplanet av ett en- eller tvåbostadshus får utformas med en nivåskillnad som inte är tillgänglig och användbar, i ett kommunikationsutrymme mellan den tillbyggda delen och den befintliga byggnaden om

1. det finns skäl enligt 1 § eller med hänsyn till stads- och landskapsbilden,
2. det inte medför att den befintliga bostaden försämras med avseende på tillgänglighet och användbarhet, och
3. nivåskillnaden utan svårighet kan göras tillgänglig och användbar i efterhand.

5 § Vid ändringar av flerbostadshus med fler än två våningar ska en tillgänglig och användbar hiss installeras, om sådan saknas. Kravet gäller om ändringen innefattar större ingrepp i trapphus, om disposition av planlösningar eller omfattande ingrepp i byggnadens stomme.

Kravet i första stycket behöver inte uppfyllas om det finns skäl enligt 1 § 2, 4, 6 eller 7, eller om det med hänsyn till boendekvaliteter är olämpligt.

Varsamhet

6 § Vid en bedömning om kravet på varsamhet är uppfyllt ska hänsyn tas till hur åtgärden respekterar byggnadens karaktär avseende

1. proportioner, form och volym,
2. materialval och utförande,
3. färgsättning, samt
4. detaljomsorg och detaljeringsnivå.

Hänsyn ska också tas till om

1. detaljer som är väsentliga för byggnadens karaktär tillvaratas, och
2. egenskaper som har betydelse för boende- och brukarkvaliteter bibehålls.

Förbud mot förvanskning

7 § För att en åtgärd inte ska anses medföra en förvanskning av en särskilt värdefull byggnad ska åtgärden

1. inte förändra byggnadens karaktärsdrag,
2. inte skada de egenskaper som ligger till grund för byggnadens eller områdets kulturvärden, och
3. vid utbyte av byggnadsdelar utföras med material och hantverksteknik som är anpassad till byggnadens ålder och karaktär.

Trots första stycket 3 ska en åtgärd inte anses utgöra en förvanskning om en förändring av material eller teknik är en förutsättning för att kunna

1. tillgodose utformningskraven och de tekniska egenskapskraven på en acceptabel nivå, eller
2. upprätthålla funktionen hos de tekniska systemen på en acceptabel nivå.

Särskilt värdefull byggnad

8 § Vid bedömningen av om en byggnad ska anses vara särskilt värdefull ska en prövning göras mot följande kriterier:

1. Byggnaden tydliggör tidigare samhällsförhållanden genom att den
 - a) representerar en tidigare vanlig byggnadskategori eller konstruktion som nu har blivit sällsynt,
 - b) belyser tidigare bostadsförhållanden, sociala och ekonomiska villkor, arbetsförhållanden, olika grupperns livsvillkor, stadsbyggnadsideal eller arkitektoniska ideal samt värderingar och tankemönster, eller
 - c) har representerat en för lokalsamhället viktig funktion eller verksamhet.
2. Byggnaden tydliggör samhällsutvecklingen genom att den
 - a) genom sin funktion illustrerar ett väsentligt skeende eller en väsentlig samhällsföreteelse,
 - b) har tjänat som förebild eller på annat sätt varit uppmärksam i sin samtid, eller
 - c) präglas av en stark arkitektonisk idé.
3. Byggnaden i sig utgör en källa till kunskap om äldre material och teknik.
4. Byggnaden värderas högt i ett lokalt sammanhang genom att den har haft stor betydelse
 - a) i ortens sociala liv,
 - b) för ortens identitet, eller
 - c) i lokala traditioner.

Byggnaden kan anses vara särskilt värdefull från konstnärlig synpunkt genom att den uppvisar särskilda estetiska kvaliteter eller har en hög ambitionsnivå med avseende på

1. arkitektonisk gestaltning,

2. i utförande och materialval, eller
3. i konstnärlig gestaltning och utsmyckning.

Byggnaden kan anses vara särskilt värdefull från miljömässig synpunkt genom att den utgör en del av en miljö som uppfyller kriterierna i första stycket.

För att en byggnad ska anses vara särskilt värdefull ska byggnaden särskilt väl belysa ett visst förhållande eller i sitt sammanhang ha få motsvarigheter som kan belysa samma förhållande.

Byggnader från tiden före 1920-talets bebyggelseexpansion, som har sin huvudsakliga karaktär bevarad, ska anses vara särskilt värdefulla om inte något talar däremot.

1. Denna författning träder i kraft den 1 juli 2025.

2. Äldre bestämmelser i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd får dock tillämpas i den utsträckning som framgår av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till Boverkets föreskrifter (2024:14) om ändring i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd.

På Boverkets vägnar

ANDERS SJELVGREN

Parisa Ghandari